

Ministerie van Economische Zaken

> Retouradres Postbus 20401 2500 EK Den Haag

De Voorzitter van de Eerste Kamer
der Staten-Generaal
Binnenhof 22
2513 AA DEN HAAG

Datum 30 mei 2016
Betreft Beantwoording nadere vragen over uitkomsten betreffende onderzoek regionale effecten windparken op zee

Geachte Voorzitter,

Hierbij stuur ik uw Kamer de antwoorden op vragen die door de leden van de PVV-fractie gesteld zijn naar aanleiding van mijn brief van 11 april jl., waarin ingegaan wordt op eerdere vragen en opmerkingen van de PVV-fractie betreffende de uitkomsten van het onderzoek naar regionale effecten van windparken op zee (Kamerstukken I 2015/16, 34.058, L). Ik dank deze leden voor hun inbreng.

De leden van de PVV-fractie gaven aan het te betreuren dat ik geen onafhankelijk onderzoek wil doen naar de economische effecten van windenergie door het Centraal Planbureau (CPB). Zij wezen er in dit verband op dat een belangrijk deel van de werkgelegenheid die gepaard gaat met windenergie op zee, banen in het buitenland zijn en vroegen of ik bereid ben de 15.000 banen van het Energieakkoord in dit licht publiekelijk te herroepen.

De doorrekening van het Energieakkoord is verricht door het Planbureau voor de Leefomgeving (PBL), het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) en het Energieonderzoek Centrum Nederland (ECN), die evenals het CPB een onafhankelijke positie hebben. Aanvullend onderzoek door het CPB heeft dan ook geen toegevoegde waarde. Wat betreft de 15.000 banen die in het kader van het Energieakkoord zijn berekend, wijs ik erop dat het hier Nederlandse banen betreft. Er is bij dit aantal dus, anders dan de PVV-fractie kennelijk veronderstelt, al rekening gehouden met het feit dat een deel van de werkgelegenheid in het buitenland terecht komt. In de Nationale Energieverkenning (NEV) 2015 wordt voorts geconstateerd dat als gevolg van het Energieakkoord de netto werkgelegenheid in de periode 2014 tot 2020 met ongeveer 80.000 arbeidsjaren toeneemt. Dit geeft aan dat we met het Energieakkoord de gewenste duurzame groei realiseren.

De leden van de PVV-fractie vroegen hoe mijn eerdere antwoord, dat windmolens nog vele jaren energie zullen opleveren nadat de subsidieperiode is beëindigd, zich verhoudt tot een nieuwsbericht¹ waarin zou zijn vermeld dat, nadat de subsidiestroom is opgedroogd, windmolens verlies lijden en zelfs de

**Directoraat-generaal
Energie, Telecom &
Mededinging**
Directie PD Energie uitdagingen
2020

Bezoekadres
Bezuidenhoutseweg 73
2594 AC Den Haag

Postadres
Postbus 20401
2500 EK Den Haag

Factuuradres
Postbus 16180
2500 BD Den Haag

Overheidsidentificatienr
00000001003214369000

T 070 379 8911 (algemeen)
www.rijksoverheid.nl/ez

Ons kenmerk
DGETM-E2020 / 16076325

Uw kenmerk
158289.04u

¹ Financieel Dagblad 14 april 2016

onderhoudskosten niet meer kunnen worden betaald, zeker daar waar het onderhoud van windmolens op zee meer kosten met zich meebrengt dan windmolens op land.

Het genoemde nieuwsbericht in het Financieel Dagblad heeft betrekking op windenergie op land. Daar is het mogelijk dat windmolens die "uit de subsidie zijn gelopen" bij de huidige lage elektriciteitsprijzen problemen ondervinden met de exploitatie. De huidige windparken op zee bevinden zich nog in de subsidieperiode, zodat dit probleem daar niet actueel is. Overigens is het op grond van de NEV 2015 de verwachting dat de elektriciteitsprijzen zich de komende jaren enigszins zullen herstellen.

De leden van de PVV-fractie vroegen of het juist is dat het elektriciteitsgebruik van huishoudens, dus ook het elektriciteitsgebruik van de 5 miljoen huishoudens die van elektriciteit uit wind op zee gaan gebruiken, slechts 20% van het totale energieverbruik uitmaakt. Vervolgens vroegen deze leden of het juist is dat alle in Nederland verbruikte elektriciteit slechts 14% uitmaakt van de totale in Nederland verbruikte energie, en of het juist is dat de door mij genoemde 16% van het elektriciteitsverbruik in Nederland die opgewekt zal worden door wind op zee slechts 2,3% van het Nederlandse energiegebruik is, ondanks tientallen miljarden aan subsidie.

Het elektriciteitsverbruik van huishoudens bedraagt ongeveer 22% van het totale elektriciteitsverbruik in Nederland. In 2023 wordt volgens plan een vermogen van 4.450 MW wind op zee gerealiseerd, waarmee een hernieuwbare elektriciteitsproductie mogelijk wordt van circa 65 PJ. Deze productie zal in 2023 meer dan 90% van de gehele elektriciteitsbehoefte van huishoudens kunnen dekken. Hierin zijn begrepen de ca. 5 miljoen huishoudens die elektriciteit gaan betrekken van de windparken bij de Hollandse kust. Tevens dekt de elektriciteitsproductie uit wind op zee tegen die tijd circa 20% van de gehele Nederlandse elektriciteitsbehoefte. Het aandeel hernieuwbare energie door wind op zee in 2023 bedraagt, anders dan deze leden opmerken, ongeveer 3,2%-punt van de doelstelling van 16% hernieuwbare energie in 2023.

De leden van de PVV-fractie maakten, aan de hand van een berekening die door de regering is gemaakt van de effecten van de Urgenda-voorstellen² op de wereldwijde temperatuur, een extrapolatie naar de effecten van het Energieakkoord. Zij stelden daarbij de vraag of ik van mening ben dat ook dit effect wegvalt tegen alle onzekerheden die met een dergelijke berekening samenhangen en dat het Energieakkoord dus geen meetbaar effect heeft op het gevaar van klimaatverandering. Vervolgens berekenden zij het klimaateffect per € 1 miljard Nederlandse subsidie en vroegen of dit bedrag klopt. Conform het Energieakkoord zal het aandeel hernieuwbare energie in 2020 14% zijn, en niet 17% zoals de leden van de PVV-fractie stelden. Een modelmatige berekening toont aan dat de extra reductie zoals bevolen door de rechtbank, op mondiale schaal 0,000045 graden Celsius minder gemiddelde opwarming tot 2100

---

² Kamerstukken II 2015/16, 32 813, nr. 121, p2

tot gevolg zou hebben.³ In de context van het door de Stichting Urgenda tegen de Staat aangespannen geding is dit, zoals ook in de aangehaalde brief aan de Tweede Kamer is gesteld, een zeer gering effect. Zoals in deze brief echter ook is aangegeven, laat dit geïsoleerde effect voor Nederland onverlet dat Nederland dient bij te dragen aan de wereldwijde reductie van broeikasgassen. Dit is nogmaals bevestigd in het klimaatakkoord dat vorig jaar is afgesloten in Parijs. Individuele korte- en middellangetermijnsinspanningen van relatief kleine landen zoals Nederland, met een emissie-aandeel van 0,35% van de mondiale emissies, leveren inderdaad individueel per land een beperkt effect voor het klimaat op. Het is evident dat Nederland en Europa alleen niet kunnen zorgen voor de beoogde beperking van de temperatuurstijging op aarde. Maar tegelijk wordt deze beperking in ieder geval niet bereikt indien de geïndustrialiseerde landen in de wereld, waaronder alle landen van de EU, hun bijdrage niet zouden leveren. Alle landen in alle wereldregio's zullen dus een eigen bijdrage moeten leveren waardoor de mondiale inspanningen gedurende de komende decennia uiteindelijk wel het beoogde effect opleveren. De door de leden van de PVV-fractie berekende cijfers illustreren nog eens de noodzaak van forse internationale, meerjarige inspanningen om de temperatuurstijging op aarde te beperken. Deze beperking van de temperatuurstijging is noodzakelijk om de gevolgen van klimaatverandering voor onze planeet te beperken. Zonder maatregelen zal de temperatuurstijging nog groter zijn en daarmee ook de mondiale economische schade in termen van verdroging, zeespiegelstijging en dergelijke. Met die gevolgen zal de hele wereldbevolking en de wereldeconomie, en dus ook Nederland, worden geconfronteerd. Nederland kan en zal zich dus niet onttrekken aan zijn verantwoordelijkheid bij het helpen oplossen van het klimaatprobleem.

(w.g.) H.G.J. Kamp
Minister van Economische Zaken

---

³ Kamerstukken II 2015/16, 32 813, nr. 121, p2